

heidsverlangen en een drang om zonder aanzien des persoons de menschheid het masker van levensleugens af te rukken. Börge's boek geeft wellicht te eenzijdig een in lichte kleuren gehouden beeld van den anders zoo donkeren Zweedschen dramaturg, een natuurlijk gevolg overigens van het onderwerp. Want hoe ver is de dichter van *Het Pleidooi van een Dwaas*, *Freule Julie*, *Doodendans*, *Zwarte Vaandels* en *De Gotische Kamers* niet verwijderd van H. C. Andersen? En toch kan ook daar, temidden van hartstocht, haat, onrechtvaardigheid en pessimisme, plotseling Strindberg's poëzie doorbreken als een wonderlijk weldoende lichtstraal, waaraan men zich vastklampt in de zwarte duisternis. De feiten echter hebben Börge gelijk gegeven in zijn theorie, dat er naast den door velen verguisden Strindberg nog een andere, onbekende Strindberg leeft.

In 1936 verscheen een nieuw boek van Börge, *Kvinden i Strindbergs Liv og Digtning* (De Vrouw in Strindberg's leven en werken). Het onderwerp is van centraal belang voor het begrip van Strindberg. Het boek als geheel is te beschouwen als een zeer belangrijke positief-critische bijdrage binnen het terrein van het Strindberg-onderzoek, ook al is het laatste woord in deze zaak geenszins gezegd. Gelijk vanzelf spreekt, ruimt Börge aan het vraagstuk Siri von Essen een groote plaats in. In 1875, 26 jaar oud, ontmoette Strindberg Siri voor het eerst. Zij was toen gehuwd met baron Wrangel. Na de ontelbaar vele liefdeshistories van zijn moeilijke jongelingsjaren stond Strindberg plotseling tegenover de vrouw, die zulk een ingrijpende verandering in zijn leven bracht en wier persoonlijkheid van zoo onnoemelijk veel belang is geweest voor zijn kunst. Vele zijn de oorzaken geweest van den noodlottigen afloop dezer ontmoeting. Bij beiden lag schuld. Van Siri's hand bestaat helaas geen persoonlijk getuigenis van haar huwelijk. Hun oudste dochter, Karin Smirnoff, publiceerde in 1925 een treffend boek *Strindbergs första hustru* (Strindberg's eerste vrouw) waarin vooral het beeld van Siri als moeder ons levendig voor oogen komt te staan. Voor ons ligt echter een boek van Strindberg zelf, waarvan men zou wenschen dat het nooit geschreven was, zoo afschrikwekkend is het in zijn felle persoonlijke aanklachten tegen Siri, in zijn bijna dierlijken haat en manische achterdocht, met een absoluut eenzijdig aanwijzen van de vrouw als de bron van het kwade. Het is geschreven in een proza dat, ondanks het feit dat de oorspronkelijke tekst in het Fransch geschreven was, tot zijn beste gerekend mag worden. Börge heeft gepoogd de draden van dit kluwen van beschuldigingen en verwijten te ontwarren, een schier hopelooze taak, waarbij men wel moet stooten op de meest onsympathieke zijden van Strindberg's karakter, welke men later opnieuw in werken als *Zwarte Vaandels* en *De Gotische Kamers* terugvindt. Börge verklaart de tegenstelling tusschen deze boeken en de